

DE VONDER

2024 Jaargang 30 nr. 2

Van het bestuur

Er is de afgelopen periode weer veel werk verzet door de diverse werkgroepen. De tuin ligt er, met dank aan Jan en Sjef, weer prachtig bij. De werkgroep Genealogie heeft ruim 74000 scans gemaakt van het archief van Jan van de Vijver en de kamer in het Archeologiehuis staat weer ter beschikking van de werkgroep Archeologie. Onze leden kunnen, op verzoek, een code krijgen om de scans online in te zien.

De ledenvergadering op 24 april j.l. verliep geani-

meerd. Het door Sandu voorgelezen jaarverslag over 2023 zal in De Vonder van september worden opgenomen. De financiën zijn redelijk op orde maar omdat we met een klein negatief resultaat het boekjaar hebben afgesloten is het fijn dat een kleine contributieverhoging van € 5,- voor 2025 is geaccepteerd. Ook is de lijst met sponsors weer wat langer geworden zodat we met steun vanuit de gemeenschap, en dan bedoel ik het bedrijfsleven, weer beter zijn voorbereid op investeringen in de toekomst.

De uitnodigingen naar de politieke partijen in Someren zijn verstuurd en we hebben al enkele positieve reacties binnen. We willen de diverse fracties graag laten zien waar we mee bezig zijn en zo doende de politiek duidelijk maken hoe we de door ons verzamelde "schatten" verder kunnen ontsluiten via onze website zodat niet alleen onze leden maar iedereen van buitenaf er van kan genieten. Steun vanuit beide gemeentes is voor ons onontbeerlijk.

Als deze Vonder uitkomt heeft de nieuwe werkgroep Sprekend Verleden al 2 instructie-dagdelen achter de rug en wordt er gestart met bijzondere inwoners van onze dorpen te interviewen, al of niet ondersteund door filmopnames. Tips over mensen met een bijzondere levensgeschiedenis kunnen bij onze coördinator, Marloes van Lierop, worden

gemeld.

Intussen heeft werkgroep Jaarprogramma alweer een prachtig programma voor 2025 in voorbereiding maar het is de moeite waard om het resterend programma van 2024 in jullie agenda's te zetten. Rest mij iedereen te danken voor hun inzet en jullie allemaal een fijne zomer met veel cultuur-genieten toe te wensen.

Gerard van de Moosdijk, voorzitter

Opening Archeologiehuis

door *Louis van Ooijen*

Sinds vorig jaar is de werkgroep AWAS (Archeologie-Werkgroep Asten-Someren) wederom opgestart en nu is de tijd rijp om het Archeologiehuis weer open te stellen voor het publiek.

Zoals U wellicht weet worden in het Archeologiehuis vondsten tentoongesteld die vele een lokale oorsprong hebben.

Vanaf 6 augustus zal het Archeologiehuis elke dinsdagmorgen van 10:00u tot 12:00u geopend zijn voor het publiek. We willen dit doen tot aan het einde van dit jaar en daarna bekijken of de bezoekers ons weten te vinden. Daarna zullen wij de balans opmaken om te zien of we de openingstijden moeten bijstellen of het programma moeten aanpassen aan de wensen van het bezoekende publiek.

Maar, voor nu! Vanaf dinsdagmorgen 6 Augustus zijn we elke dinsdag, tot aan het einde van het jaar, geopend en zullen er minimaal 2 leden van de AWAS-werkgroep in het Archeologiehuis aanwezig zijn om uw vragen te beantwoorden.

Wij hopen u in het Archeologiehuis te verwelkomen.

ZEGT HET VOORT!

DE VONDER

heemkundekring

DE VONDER
asten - someren

Van de redactie

Beste lezers,

Het tweede nummer van De Vonder jaargang 2024 ligt nu voor u. We zijn er wederom in geslaagd een goed gevuld nummer te kunnen presenteren. In een tijd dat digitaal in allerlei vormen overheerst houden we nu nog trouw vast aan een papieren exemplaar, maar belangstellenden van buitenaf kunnen op onze site terecht voor een digitale uitgave. Zie het als een eerste kennismaking voor onze toekomstige nieuwe leden.

Tijdens de lezing over de Silbertanne moorden werd als tip de indrukwekkende documentaire over de zoektocht van journalist Rob van Olm genoemd. In deze documentaire komen enkele kinderen van de slachtoffers alsook het voormalig lid Heinrich Boere van het Sondercommando Feldmeier aan het woord. Een van die kinderen is de zoon van wijlen burgemeester Smulders van Someren. Zijn vader werd samen met burgemeester Wijnen op 15 augustus 1944 op lafhartige wijze door het commando vermoord. Deze documentaire is in aanvulling op de gevolgde lezing een échte aanrader.

De documentaire kan men eenvoudig vinden op YouTube:

Documentaire De Silbertanne Moorden (1999).

Deze is ook te vinden via Google!

We gaan er ook deze keer van uit dat u, ondanks het mooie weer, voldoende tijd neemt om op uw gemak ons complete nummer door te lezen.

Let daarbij speciaal op:

- De komst van de nieuwe werkgroep 'Sprekend Verleden'
- De onlangs in boekvorm uitgebrachte artikelen

2	Van het bestuur
2	Opening Archeoliehuis
3	Van de redactie
3	Inhoudsopgave
4	Een Romeinse muntschat in Asten
5	Straatnaamgeving in Someren
5	Nieuwe leden De Vonder
6	20 jaar voorbij Sluis12
10	Brandweer Someren 25 jaar (15)
11	Oud Goud
12	Sprekend verleden
12	Te voet dur Aasten
13	Historische zandwegen in Asten (6)
15	Algemene informatie
15	Het OJC altijd jong en toch rijp voor de Heemkunde (2)
18	Voetbalhistorie in Someren (3)
20	Sponsors en Vrienden van De Vonder

len van 'Te voet dur Aasten' van Piet Feijen

- De straatnaamgeving Wilhelminaplein Someren
- Het verhaal van oud-journalist en voormalig onderduiker Herman Besselaar: 'Twintig jaren voorbij sluis 12'

De verdere artikelen betreffen een vervolg op de reeksen die bij u zeker al bekend zijn. Wij wensen u wederom veel leesplezier!

Hennie Hoeben

Een Romeinse muntschat in Asten

door Ria Berkvens

In opdracht van de gemeente Asten heeft RAAP van 14 mei tot en met 18 mei 2018 een archeologische opgraving uitgevoerd in plangebied Asten Loverbosch - Fase 2. In de loop van 2016 en 2017 werden hier door detectoramateur Luc Pansters 23 fragmenten van zilveren Romeinse munten gedetecteerd.

**Het onderzoeksgebied globaal geprojecteerd op de topografische kaart van ca. 1850.*

Het onderzoeksgebied behoort tot een uitgestrekt laag en nat gebied waar plaatselijke dekzandopduikingen en venige laagtes kunnen voorkomen. Het onderzoeksgebied zelf bevindt zich op de overgang van een zuidelijk gelegen dekzandopduiking en een noordelijk gelegen plaatselijk ven. Waarschijnlijk is in de 16e of begin 17e eeuw de dekzandopduiking deels afgeschoven over het veen in de laagte. De precieze impact van de afgraving is onbekend. De diepere delen van de laagte zijn in een later stadium verder opgevuld. In de laagte is de opvulling plaatselijk ruim 75 cm dik. Mede door de afdekking en vochtige omstandigheden zijn sporen en vondsten hier zeer goed bewaard.

Tijdens het archeologisch onderzoek zijn vooral post-middeleeuwse sporen en vele vondsten aangetroffen. De sporen bestaan uit greppels, paalsporen gerelateerd aan een afbakening en restanten van een wegtracé. De vondsten zoals munten, projectielen, lakenloden, knopen, gespen, etc... bevinden zich vooral in de bouwvoor en opvullingspakketten in

de laagte. Zowel de grondsporen als vondsten kunnen in verband gebracht worden met de post-middeleeuwse ontginnings- en landbouwkundige activiteiten.

**Voor- en keerzijden van de Romeinse zilvermunten van Asten.*

Romeinse grondsporen zijn niet aangetroffen. Wel werden tijdens de opgraving nog 5 zilveren muntfragmenten aangetroffen. Na analyse kan bevestigd worden dat in het onderzoeksgebied na 233 en voor 260 na Chr. een muntschat werd gedeponeerd in een kuiltje aan de zuidrand van een plaatselijke ven. De muntschat bestond uit minimaal 25 Romeinse denarii die begraven werden, mogelijk in een organisch omhulsel. Ook de aanwezigheid van een vondst die waarschijnlijk gedetermineerd moet worden als een barbaarse imitatie van een Romeinse munt, vervaardigd tussen het midden van de 3e en de vroege 5e eeuw, is relevant. Als deze determinatie klopt, is dat een verdere aanwijzing dat hier activiteiten plaatsvonden in de Romeinse tijd. Schatvondsten uit de 3e eeuw na Chr. zijn in Nederland en België in kleinere aantallen bekend maar van slechts weinige is de archeologische context afdoende bekend. In de zandgronden van het Maas-Demer-Scheldegebied, waartoe Asten behoort, is het aantal bekende schatvondsten zeer beperkt. De depositie van de muntschat hangt waarschijnlijk samen met een algemene crisissituatie in Zuid Nederland in deze periode die veroorzaakt werd door een combinatie van factoren. De

muntschat lijkt alleszins geen depositie in een nederzetting, waar een spaarschat met de intentie deze later weer op te halen evident is. Het feit dat de muntschat van Asten off-site, in de nabijheid van een moerassige laagte is gedeponerd, zou op een depositie met religieuze motieven kunnen wijzen. Het is goed voorstelbaar dat men, in het licht van de ontwrichting, de godheid van deze plaats om lijfsbehoud in de onrustige tijd wilde vragen.

Bron: D.M.G. Keijers, 2019: Een Romeinse muntschat te Asten. Gemeente Asten. Een archeologische opgraving (RAAP-RAPPORT 4513), Weesp.

Straatnaamgeving in Someren

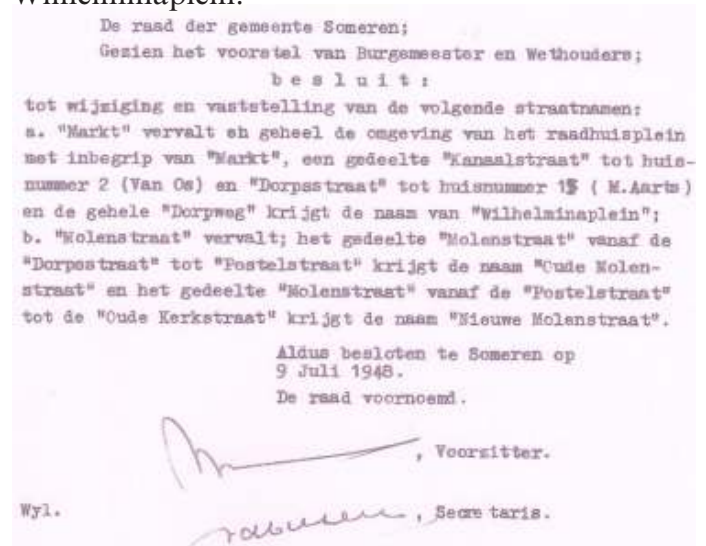
door *Trudo Kuijpers*

In een artikel in De Vonder werd terloops de naam Wilhelminaplein vermeld. Onderstaand een stukje geschiedschrijving over hoe en wanneer een gedeelte van de huidige straten en pleinen aan hun naam kwam. De officiële straatnaamgeving in Someren is bij raadsbesluit van 17 november 1930 vastgesteld. In totaal werden 89 straten van een naam voorzien. Voordien had men in Someren een nummering via de wijken A, B en C. In Lierop is deze nummering pas in 1960 overgegaan naar de huidige straatnaamgeving.

Op 22 juni 1948 vroegen namens het Comité voor

Nationale Feesten voorzitter W. Malschaert en secretaris W. Jacobs, in verband met het 50-jarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina, aan het College van B&W om de ruimte voor het gemeentehuis een naam te geven die bij het beeld paste: Wilhelminaplein.

Bij raadsbesluit van 9 juli 1948 werd besloten aan de verwarrende situatie een eind te maken en gedeeltes van straten te wijzigen in Wilhelminaplein. Overigens was dit de zoveelste naamswijziging van hetzelfde stukje Someren. Eerdere benamingen waren: De Grote Speelheuvel, Markt en de Meer.

*Bovenstaande gegevens zijn ontleend aan het archief van de gemeente Someren.

Nieuwe leden De Vonder

Wij heten deze keer van harte welkom:
(teldatum 21mei 2024)

Rien van Dijk Bergeijk
Geert van Grotel Asten
Ria Jeucken Ommel
David Verhees Someren

'20 jaar voorbij Sluis 12'

**Artikel uit het Algemeen Handelsblad van 10 augustus 1963. Geschreven door de journalist en onderduiker Herman Besselaar. Tekst bewerkt door Frans Meeuws in 2024*

Achter in de bakkerswinkel zit een hond op tafel, een kruising tussen kees en pekinees. Met blinkende ogen kijkt hij onbeweeglijk voor zich uit. „Vreemd beestje, zo rustig”, zeg ik tegen de vrouw die een vlaai staat in te pakken. “Hij is al jaren dood”, antwoordt ze met een tevreden lach, “t was zo'n trouwe, te lief en te mooi om onder de grond te stoppen”. Er valt niets op te zeggen het wordt ineens druk in de winkel, het verduurzaamde dier zal zich eeuwig koest houden ook al gaat duizendmaal de deur open en dicht. De plaats heet Weert. Een drukke stad tegenwoordig. De straten gonzen van motorverkeer en langs de groene boulevard aan de buitenzij baden villa's en bungalows in het glanzende licht van welvaart, bruggen zwaaien joyeus open en schepen sturen een deinende wals van water tussen de kanaalbermen.

Twintig jaar geleden reed ik, op een fiets met versleten banden, met een gekweld hart, deze stad binnen — vluchteling voor de Duitse slavenjacht. Wekenlang had ik tegen dit onderduiken opgezien, makkers uit de mobilisatietijd waren bij mij thuis om overleg te plegen: liepen onze vrouwen en kinderen gevaar als we ons aan krijgsgevangenschap onttrokken? De een wilde geen risico nemen, de ander liet het zwaarst wegen wat het zwaarst was... de vrijheid.

Er gingen er naar de Noordoostpolder — toen nog een baaierd van modder, rauwe eenzaamheid...en er gingen er naar de Peel om zich in de leegte van de hei een bestaan te scheppen. Ik had de Peel gekozen, men had mij een verzameladres ingefluisterd: Sint Paulusstraat 7, in Weert. Het huis staat er nog, maar het wekt nauwelijks herinneringen op, ik heb ernaar moeten zoeken, de omgeving is veranderd, er is veel gebouwd in Weert sindsdien.

Een bakstenen woonhuis, wit gesausd, plantjes voor de vensters. Men had mij op het hart gedrukt: Niet aan de voordeur bellen, links de tuin in en kloppen

tegen de keukendeur. In de keuken zaten jonge mannen bijeen, zwijgend, nerveus als wachtende patiënten op het spreekuur van een dokter. Telkens werd er eentje weggeroepen, soms twee tegelijk. Geen van hen kwam in de keuken terug.

De “dokter” heette Berghuis. Hij was van de Nederlandse Heide Maat schappij en nam personeel aan voor ontginningswerk in de Peel. Met z'n tweeën stonden wij voor zijn schrijftafel: Dick en ik, aspirant - onderduikers.

Dick kwam uit Nijmegen. Een grofgebouwde jongen van even in de twintig, iets Indisch in zijn gezicht, donkere ogen, donker stemgeluid. Wij werden als landarbeiders bij de Heidemij ingeschreven en kregen instructies die veel weg hadden van speelse opdrachten voor een padvindersonderzoek. “Jullie gaan samen via Nederweert langs de Zuid Willemsvaart naar brug 12 en daar zal iemand staan die je naar de Spar op 't Eind brengt. Goeie reis” We verlieten Sint Paulusstraat 7 door de voordeur en fietsten met onze kleine bagage door het doodstille Weert in de richting van de Peel. Het avontuur was nu begonnen.

Merkwaardig hoe ineens, sinds wij samen waren, het benauwde “afscheid van-de-wereld”-gevoel zich oploste; een zalig gedachtennirvana. Het leek of ik 20 jaar jonger geworden was. Jongensgesprekken: “Kan jij boksen?” “Ik spaar al een hele tijd voor een zeilboot”. “Ben jij al 'n's lazarus geweest?” en zulke dingen. Het was stralend zomerweer. de weg verlaten voor ons, het kanaal nagenoeg onbevaren.

Even voorbij Nederweert een knal; mijn voorband was gesprongen. “Tjees”, zei Dick alleen. Wij hadden geen van beiden spul bij ons om het mankement te repareren. „Rijd maar vast vooruit”, opperde ik, niet helemaal van ganser harte. Dick weigerde. „-Samen uit, samen thuis,” bromde hij in z'n keel, „t zal misschien een uurtje schelen,” wij liepen naast elkander voort alsof er niets gebeurd was. Sluis 12, een heel eind naar het noorden. Het is er tegenwoordig druk van auto's en binnenvaartuigen, een gekaker en getjoeker van jewelste. Ieder ogenblik is de brug omhoog, schuiten schuiven naast elkander tussen de sluisdeuren. Kaarsrecht strekt zich het kanaal naar noord naar zuid, nooit is de einder schiploos.

“Weet u nog hoe het hier was?” vraag ik aan de sluiswachter. Hij zit in de tuin van zijn woning geslachte haantjes te plukken en een bebloede hand werpt slijmerig ingewand naar een begerig wachtende hond. “Nee, ik ben hier pas later komen wonen,”

zegt hij, "maar 't is hier frontgebied geweest, da wee'k wel!"

Ach het gaat niet om het front, het gaat om die zomermiddag in 1943, toen daar die twee bezwete onderduikers kwamen aanlopen, de fiets aan de hand, één fiets met een gebarsten voorband, het was heet op de weg en heel stil. De laatste kilometers hadden we bijna zwijgend afgelegd en behalve de stap van onze laarzen was er geen ander geluid dan het stroeve gezwiep van Dicks pilo broekspijpen als een bewijs van zijn trouwe kameraadschap. "Waarom rijd je niet?" had ik hem enige malen gevraagd en hij steeds "Om dáárom niet"

Zo kwamen we bij brug 12, langer dan een uur over tijd, en de man die ons de verdere weg zou wijzen was er niet. Er kwam wèl een vrouw langs. Toen we haar vroegen of ze wist waar de Spar op 't Eind was, wees zij naar een laantje met hoog geboomte, dat linksaf zwenkte naar een groepje huizen. "Gunder is de Sparwinkel, als ge daar wezen moet," zei ze en liep onverschillig door. De winkel van De Spar (nu Boerenkamplaan 72) in de buurtschap 't Eind is tegenwoordig een showroom van 't een of ander. De hoge bomen zijn weg. De huisjes hebben een ander aanzien gekregen, ze zijn sociaal gesproken verhoogd, er staan tv-antennes op de daken, er zijn tuintjes en keurige bordesjes gekomen, echte etalages met bungalowmeubelen.

In de oude Spar woonde de familie Van de Kerkhof (1) : vader, moeder, vier zoons en een dochtertje. Dick en ik werden als vrienden ontvangen. Binnen een kwartier had eèn van de jongens mijn voorband al geplakt en moeder Van de Kerkhof zette spijs en drank op de met Brabants bont gedekte tafel. "Gullie zult wel hongerig zijn," begreep ze. Er werd heel weinig gevraagd, er werd alles begrepen in dit huis. Ik weet niet meer wat wij die middag gedaan hebben. Misschien wat rondgehangen, rondgedaasd in de lommer van het laantje met dat heel smalle fietspad naar Someren, in de zoete kalmerende geur van buiten. Boven de winkel werd een bed voor ons gespreid, een bed voor één nacht want de volgende ochtend zouden we „de boer op" gaan om een definitief onderduikadres in de gemeente Asten, aan de andere kant van de Zuid-Willemsvaart, te zoeken. Als ge wat weten wilt, onze jongskens weten "alles," zei moeder Van de Kerkhof; en dat klopte. De oudste twee zoons, Sjef en Johan, hadden nauwe contacten met „de ondergrondse". De derde, Toon, was nog iets te jong, maar wel zeer bruikbaar voor kleine diensten — hij had mijn fiets gerepareerd. Dan was er nog Franske en helemaal achteraan

kwam Marietje, de kleuter.

In het schipperscafé bij sluis 12 hoor ik hoe het dit hele gezin gegaan is. Moeder Van de Kerkhof is alweer jaren geleden aan trombose gestorven, helaas. Vader leeft nog, in Eindhoven tegenwoordig. Vlak na de oorlog heeft hij zijn zaak verkocht. Ook Johan zit in Eindhoven. Sjef en Frans hebben een drukke manufacturenzaak vlak bij het station in Weert. Toon heeft zijn vrouw vroeg verloren, is met de verloskundige (2) van Someren hertrouwd. En Marietje's man(3) heeft een mooie slagerij in Leende. Ze zijn dus allemaal betrekkelijk dicht bij elkaar gebleven in dit schone stukje land op de grens van Brabant en Limburg.

„U bent toch Toon, nietwaar?" — aan de deur van een keurige villa. „Ik heet Toon, maar wacht 's even... wacht 's... Het licht der herinnering breekt door. Namen en brokstukken van namen raken verward. Oorlogstijd, onderduikers uit Holland en uit Nijmegen, naamloze slapers voor één nacht, vervalste persoonsbewijzen, altijd op je qui-vive voor razzia's van moffen en landverraders. „Weet u nog van die kapotte fiets?" „Nee, ach, er is nadien zóveel gebeurd" Sjef, de oudste, nam die avond mijn persoonsbewijs mee naar een geheim adres in het dorp. De volgende ochtend kreeg ik het terug; men had het beroep journalist weggekrast en in plaats daarvan met een nieuw lint — heel zwart, heel inktig — „landarbeider" getypt. „Tjees", riep Dick onthutst, toen hij de ij zag. Sindsdien voelde ik die ij in mijn borstzak branden. Mijn meest kwetsbare plek.

Overal stonden onweerskoppen in de lucht, toen Dick en ik 's morgens in de omgeving van Asten reden om voor twee landarbeiders onderdak te zoeken. In de buurtschap Heusden, een kleine zeshonderd meter voorbij het kerkje van Sint Antonius, staat aan weerszijden van de weg — toen nóg maar ten dele geplaveid — een groep boerderijen. Achter deze huizen lagen smalle korenakkers; en daar achter begon de lege woestenij van de Peel.

De boeren bleken van alles op de hoogte; zij hadden erin toegestemd, een aantal onderduikers, die bij de Heidemij waren tewerk gesteld, op te nemen. Ik kwam terecht bij de landbouwer Sjef Verberne (4), die nog één slaappleats overhad, en Dick ging naar een boer aan de andere kant van de weg. De familie Verberne bestond uit vader, moeder en acht kinderen, van wie de oudste — het meisje Rika — niet veel ouder dan 15 was. Ik moest een tweepersoonsbed, in een kleine opkamer met uitzicht over de

velden, delen met een Delftse student, die Hans heette, een lange vriendelijke jongen met een blonde kuif. De heer Verberne en vooral zijn zorgzame, goedhartige en ijverige vrouw, die haar handen vol had aan het omvangrijk huishouden, deden alles wat zij voor ons doen konden.

Overdag hadden wij ons werk — ontginningswerk in het zuidelijk deel van de Grote Peel, vlakbij het gesticht Stokershorst aan de Noordervaart, die van Nederweert in de richting van de Maas loopt. Om er te komen moesten we per fiets over nauwelijks zichtbare paadjes de hobbelige venige woestenij oversteken, een afstand van ongeveer tien kilometer. Want de verkeersweg over Meijel werd, met het oog op Duitse auto's, niet safe bevonden. Iedere ochtend, heel in de vroege, peddelden we met een man of twintig, die allen in het gehucht Heusden waren ondergebracht, in lange rij achter elkaar over de straf geurende vlakte, waarover — als gevolg van brandbommetjes die er lang te voren waren afgeworpen — altijd een lichtelijk benauwende rooknevel hing.

Gewapend met zware spaden en voorzien van pakjes brood — moeder Verberne zorgde altijd voor een verrassing — traptten we ons ongelukkig over het moeilijke terrein. Bij de Stokershorst werden we opgevangen door een baas van de Heidemij, die ons de dagtaak aanwees: het graven van enkele tientallen meters greppel in een bepaalde richting.

Er werd slechts bij vlagen hard gewerkt. De meesten van ons waren na een half uur spitten bek-af. Het zweet stroomde van het lijf, de benen trilden, de handen schrijnden. Telkens moest worden gerust, tot grote ergernis van een stel „echte” landarbeiders die een eind verderop aan eenzelfde werk bezig waren en nu en dan de lucht vervulden met geschreeuw van „luiwammesen, gullie verdient evenveel als wij en ge voert geen klap uit, wacht maar!” Een enkele maal, als de onderduikers niet bepaald vriendelijk van repliek dienden, begonnen de kerels dreigend op te komen of met kluiten veen te smijten. Onder die bedrijven door voerden de onderduikers gesprekken over onderwerpen als „wraak” of „vrijheid” — en eigenlijk waren deze korte debatten zeer stimulerend voor onze handenarbeid; ze gaven frisse moed om zich door de onderduiktijd heen te ploeteren, per slot van rekening wat iedereen optimistisch omdat het „in Rusland zo goed ging”.

Als het werk gedaan was, diep in de middag, namen we vaak een duik in de brede Noordervaart. De grootste voorzichtigheid was echter geboden om zoveel mogelijk verscholen te blijven achter dichte

bossen riet; steeds weer voeren politiebootjes door het kanaal op zoek naar mensen, die er niet thuis hoorden. Er zaten té veel onderduikers in dit Peelgebied. 's Avonds, na het warme eten — en o, die goede maaltijden, met zo'n grote Brabantse familie rondom een tafel, waarop een enorme schaal vol goudgele aardappelen of een toren van pannenkoeken, onvergetelijk! — liepen de jongens het huis uit

om buiten onder de bomen jong te zijn. Daar deden ze kogelschieten met keien, hordelopen op klompen of woelige meiden onder een pomp houden.

Maar óók 's avonds: daar was in het huis van de Verberne's de traditionele godsdienst-oefening, het avondgebed, bij een oliepitje onder de crucifix. Moeder ging voor in gebed, vader en kinderen lispelden mee... „Heilige Moeder, bid voor ons, zondaars, nu en in het uur van onze dood”, „wees gegroet, Maria, gezegend zijt gij onder de vrouwen”... en het was zelfs buiten op straat te horen als het vlieten van levend water. Ik luisterde er altijd naar en het bedekte veel innerlijke onrust met een spreij van vroom vertrouwen. Iedere avond dacht ik: ons kan vannacht niets gebeuren... moeder Verberne heeft een ring van veiligheid om ons heen getrokken.

Was dat niet zo, moeder Verberne?" Zij kijkt mij met een klare, bijna, kinderlijke, glimlach aan, als ik haar eraan herinner. De familie is nog helemaal intact. De boerderij is van de hand gedaan. Vader Verberne heeft een mooi huis laten bouwen, iets dichterbij de St. Antoniuskerk toe. Zij hebben het erg goed. Een gezellige huiskamer, fijne meubels, alle gemakken, radio en tv en een hele verzameling bruidsportretten, want de kleine kinderen zijn groot geworden. Rika is met haar man al lang geleden naar Canada geëmigreerd en kijk eens: daar zit Rika bij een prachtig versierde kerstboom, door welvarend kroost omringd. Een ring van veiligheid....

„Misschien was het wel zo," zegt moeder Verberne; en vader strijkt zich over de iets kaal geworden schedel, er is iets vochtigs in zijn ogen als hij zegt: „Wij mogen dankbaar zijn." „Weet ge nog wel... die nacht?"

Ja, het was een moeilijke nacht, die laatste in de boerderij van de Verbernes. De donkere hemel doorwoeld met lichtkegels, lichtspoor-munitie spoot hoog tegen de wolken op, vliegtuigen bromden veraf en dichtbij, de donder van een

bombardement rolde over de aarde. Wij lagen in bed, Hans en ik, elk zo ver mogelijk naar zijn eigen rand toe. Opeens vloog hij overeind: Mijn God, ik ben zo rot. Er was niets meer aan te doen, Hans keerde zijn maag binnenste buiten over het laken, over de dekens, over het kussen, over mijn hand. Hij kroop over mijn benen. Wij stonden beiden radeloos tegenover elkander in het kamertje, dat schichtig door het oorlogsvuurwerk beschenen werd. Ik stak — tegen het verbod in — een kaarsje aan en zag, dat het bed voor de rest van de nacht niet meer beslapen kon worden. Urenlang bleven we rondhangen op die ene stoel en bij het tafeltje waar onze spulletjes lagen.

De volgende ochtend — het was al licht buiten — kwam vader Verberne zeggen, dat er gevaar was: Vannacht waren er razzia's gehouden in Someren en in Asten, de burgemeesters waren gewaarschuwd, de boeren moesten oppassen „We vonden het verschrikkelijk dat we u moesten laten gaan," zegt moeder Verberne nu. „Hans is toen toch nog gebleven en ook Dick van de overkant... En u ging daar eenzaam op weg, helemaal naar Groningen."

Het is vreemd om nu, twintig jaar later, over deze dingen te praten. Alles is zo anders geworden. De St. Antoniuskerk is onveranderd, maar de straat is gemoderniseerd, er is een groot levensmiddelenmagazijn gekomen en achter de toonbank staat een blonde jongedame, een van de kinderen Verberne. „Nee, ge kunt ze niet meer herkennen," zegt moeder, „want ze was nog maar zo'n dreumes toen ge hier waart, ik geloof haast ze zat nog in de kakstoel!" Achter de boerderijen ligt nog het korenland. „Dat is hetzelfde gebleven," zegt vader Verberne. „Er is altijd koren geweest. Zelfs toen het hier slagveld was — kanonnen hier, kanonnen gunder, ons huis in ieders schootsveld — tóch heb ik het koren van mijn land gehaald en de kinders staken onbevreesd de akker over om in de voorste geallieerde linie snoepjes met de Engelsen te ruilen. We hebben eigenlijk nooit helemaal beseft hoeveel risico's we liepen. Het front ging heen en weer, Meijel werd platgeschoten..." „De hoge spitse toren, ons baken als we door de zee van smook naar de Stokershorst fietsten?"... „Opgeblazen. Maar er is allang weer een nieuwe voor in de plaats gekomen. Alles is vernieuwd, de Peel is ontgonnen.

" De Peel, de Grote Hei van Asten en het Eeuwig Leven, al die woeste zure lappen veengrond zijn voorgoed verdwenen. Zover het oog reikt zijn er nu akkers en boerenhoeven. En overal verharde wegen.

De herinneringen aan twintig jaar geleden zijn anachronismen geworden, nauwelijks meer tastbaar. Alleen Een klein jaar nadat ge hier zo overhaast vandaan gegaan bent," zegt vader Verberne, „hebben ze onze burgemeesters, die al eerder opgepakt waren, vermoord — de burgemeesters van Asten en Someren, omdat zij zoveel onderduikers in hun gemeenten toegelaten hadden."

Enige honderden meters ten zuiden van sluis 12 aan de Zuid-Willemsvaart ligt een kleine gedenksteen in het gras, met een eenvoudig kruis aan het hoofdeinde. Met sobere woorden is de tragedie in de steen gebeiteld: „**Ter eerbiedige nagedachtenis van. W. J. M. Wijnen, burgemeester der gemeente Asten en P. J. C. Smulders, burgemeester der gemeente Someren, die op 15 augustus 1944 op deze plaats vielen als slachtoffers van het verzet**". Auto's razen er onverschillig langs, er is geen hek of geen verhoging waardoor deze plaats opvalt. Wie zal erop letten, wie ernaar zoeken, die niet speciaal naar Asten en Someren komt om dankbaar te gedenken wat hier aan jonge, opgejaagde mensen aan goeds is gedaan? Ik rijd langs het kanaal terug naar Weert en de herinneringen aan twintig jaar geleden worden hoe langer hoe onwezenlijker, hoe langer hoe romantischer ook. Maken we ons misschien aan eenzelfde vergissing schuldig als de bakkersvrouw, die iets wat al lang dood is in schijn doet voortleven? De drukke straten van Weert bieden geen kans tot mijmerend stilstaan en omkijken; wij moeten verder, ginds is een richtingbord daar staat duidelijk de naam Budel op. Soms kan die domme „-zwakke plek", het hart, ineens zo'n beklemmend gevoel van angst onder vinden.

**Herman Besselaar* was auteur en redacteur/journalist bij het Algemeen Handelsblad. Geboren 29 april 1904 te Rotterdam en overleden 11 april 1994 te Amsterdam

1) Joseph (Sjef) van de Kerkhof (1894-1964) Francisca Zeegers (1889-1953) 2) Jet van de Kerkhof-van Otterdijk 3) Theo Vromans 4) Josephus (Sjef) Verberne en Petronella (Nel) van Eijk (1895-1970) woonden aan de Antoniusstraat 34. Nel werd geboren te Someren-Eind als dochter van Josephus (Joost) van Eijk en Hendrika (Drika) Linders.

Brandweer Someren 25 jaar (15)

Uit hoofde van zijn functie als commandant van de brandweer heeft Ben van Otterdijk jaren geleden bijzondere gebeurtenissen in verhaalvorm uitgewerkt. Ook in deze editie kun je weer een van zijn verhalen lezen. Met deze verhalen kan de lezer eens op andere wijze kennis nemen van brandweer Someren.

Politie voelt zich opgelaten

Dat de brandweer branden blust en hulp verleent, is bij de meeste mensen wel bekend. Maar de brandweer doet ook wel eens andere werkzaamheden zoals het houden van een preventiewacht bij bijzondere evenementen, het vullen van waterbasins voor spelen van verenigingen of het verzorgen van waterspelletjes voor het jeugdvakantiewerk. Meestal gebeuren deze werkzaamheden op vrijwillige basis en een eventuele bijdrage verdwijnt dan in de kas van de brandweervereniging.

Ongeveer twintig jaar geleden werd de brandweer gevraagd om ballonnen te vullen voor de Kennedymars. Joek, de organiserende vereniging, had wat te vieren en voor de jeugd werd een ballonnenwedstrijd gehouden. Op de eerste zaterdag in juli moesten daarvoor zo'n 1000 ballonnen worden gevuld met heliumgas. In de brandweerkazerne aan de Dorpstraat werden enkele gasflessen afgeleverd en acht brandweerleden waren geronseld om de ballonnen te vullen.

Elke ballon die gevuld was met gas werd dichtgeknoopt en voorzien van een touwtje. Daarna werden ze verzameld in een vrachtwagen zodat ze later die dag vervoerd konden worden naar het Wilhelminaplein. Daar zouden de ballonnen worden uitgereikt aan de jeugd die er zelf de ballonkaartjes aan moest binden voordat de ballonnen de lucht werden ingelaten. Deze kaartjes waren reeds eerder huis-aan-huis bezorgd.

Aan het einde van de ochtend was het grootste gedeelte van de ballonnen reeds gevuld. Onze vingers waren rood gekleurd van het knopen, sommige hadden zelfs blaren. Er was de hele morgen al heel wat afgelachen, zoals dat er bij de brandweer gewoonlijk aan toe gaat. Dan komen twee politieagen-

ten achterom bij de kazerne. Het zijn bekende gezichten voor ons. Een van hen kan wel eens flink rood aanlopen als hij bij een ongeval het verkeer moet regelen. Henk ziet dat juist hij een ballonkaartje in zijn hand heeft. Hij bedenkt zich geen moment en blaast snel een ballon op met zijn eigen lucht. Met de geur van koffie er nog aanhangend, is de ballon snel gevuld, geknoopt en keurig voorzien van een touwtje.

De agenten komen binnen: 'Goede morgen' zijn jullie de ballonnen aan het vullen voor de Kennedymars?' Wij: 'Ja dat klopt.' 'Ze gaan vanmiddag om drie uur de lucht in op het Wilhelminaplein.' 'Kunnen wij nu alvast een ballon krijgen,' vragen de agenten. 'Onze kinderen kunnen vanmiddag niet komen omdat wij dienst hebben. De ballonkaartjes hebben we al bij.' 'Voor jullie zullen we een uitzondering maken zegt de bevelvoerder,' vraagt om twee ballonnen. De ene agent krijgt een ballon gevuld met gas de ander krijgt de ballon van Henk. Beide pakken de ballon bij het touwtje vast, ze bedanken ons en lopen weg. De ene met zijn ballon recht omhoog. Bij de ander hangt de ballon langs zijn broekspijp. Even verder stoppen ze en gaat de ene op het touwtje staan om zo het kaartje eraan vast te maken. De ander legt de ballon op de grond en maakt ook zijn kaartje vast aan het touwtje. Dan laat de eerste zijn ballon los die al snel naar grotere hoogtes verdwijnt. De ander pakt zijn ballon op van de grond en duwt hem omhoog in de lucht. Hierbij ziet hij de ballon steeds weer naar beneden komen. Dan komt hij tot de ontdekking dat acht brandweerlieden keihard staan te lachen in de kazerne en hij bedenkt wat hem is overkomen. Zo zie je maar weer, wil je iedereen voor zijn, word je zelf opgelaten.

Enkele weken later komt Henk na een oefening met het verhaal dat hij een bon heeft gekregen voor foutparkeren. Of dit inderdaad een relatie heeft met het oplaten van ballonnen, daar zijn we nooit achtergekomen. Een ding is wel waar, onze agent is na de reorganisatie van de politie ergens anders gaan werken. Af en toe dan zien we hem nog wel eens en als dan zijn bolleke weer voorzichtig rood begint te kleuren, dan moeten wij altijd nog denken aan die mooie zaterdagmorgen in juli.

Oud Goud

door Jac. Jöris

Tijdens het transcriberen van archieven, komen we vaak testamenten tegen. Hierbij hoe een testament werd opgesteld, daterend van 1 mei 1682 in Someren. Ik heb de schrijfstijl gelaten zoals het toen was.

In nomine domine amen.

Bij den inhouden van desen tegenwoordige openbaere instrumente van testament. Sij condt ende kennelijcken een iegelijck. Dat op heden den iersten may 1682 voor ons schepenen, ende Dirck van Bussel, president alhier, in absentie secretaris in Lierop, sijn gecompareert. Aerdt Jansen van den Berckven ende Jenneken Thomas sijne wettige huysvrouwe. Den voornoemden Aerdt Jansen, gesont naer den lichaeme, ende de voorsc. Jenneken sieckelijck sijnde. Haer memorie ende verstant nochtans in alles wel machtich ende gebruyckende, gelijk ons schepenen 't selve claerlijck was blijckende. Die welcke testateuren overdenckende de broesheyte der menselijke natuere. Ende datter niet seckerder en is als doot, ende niet onseckerder als de ure der selver. Willende alsoo van deser werelt nyet scheidende sonder ierst ende voor all van henne tijdelijcke goederen, hen bij Godt almachtich op deser aerden verleent, te disponeeren. Hebben gewilt ende geordonneert, dit hen testament, leste ende uutersten wille. Willende ende wel uuterlijck begeerende, dat 't selve naer henne doot ende aflivicheyt achtervolcht worden, 't sij bij forme van testamente, codicille, donatie onder den levende oft ter saecke van de doot. Soo 't selve alderbest sal connen oft moegen subsistereen. Nyet tegenstaede alle solemniteyten van recht, slants oft costuymen gelegen, hier inne niet en waeren geobserveert, die welcke sij testatueren voor soo veel in hen is, bij desen sijn derogeerende, doot ende teniet doende, revocerende mede doot ende teniet doende alle voorgaende testamenten, maeckselen oft codicillen, die sij testateuren voor desen eenichsints mochten hebben gemaect.

Bevelende sij testateuren henne sielen, soo wanneer die uut hennen sterffelijcken lichaemen sal moeten scheidende, in handen van Godt almachtich, hennen schepper ende verlosser. Ende henne doode lichaemen een christelijcke begraeffnisse. Comende alsoo tot dispositie van hennen tijdelijcke goederen. Verclaert de testatrice voor desen noch eens ge-

trouwt te sijn geweest met Frans Goordts van den Eijnde, sonder kynt oft kynderen bij malkanderen te hebben verweckt. Sonder dat oock apparente is, dat sij testateuren eenige kynderen bij malkanderen sullen verwecken, oversulckx maecken sij testateuren d'een den anderen. Te weeten den iersten aflivigen, den langstlevenden alle het gereet inden sterfhuyse sal worden bevonden, midtsgaders die tochte van alle erffelijcke ende erffhaeffelijcke goederen, van wat seyde deselve mochten gecomen wesen. Willende sij testateuren dat allen erffelijcke ende erffhaeffelijcke goederen, naer doot van den langstlevende, sullen gedeylt worden in vier parten. Waervan een part sal hebben Luytken Joosten van den Eijnde, huysvrouwe van Jan Aerdt. Een part Cathalijn Joosten van den Eijnde, huysvrouwe van Jan Dirckx van Morsel. Een part Frans Joosten van den Eijnde. Een part de kynderen van Maria Joosten van den Eijnde, gewesene huysvrouwe van Huybert Verberne.

Een part deselve alsoo naer doot van den lancxtlevende erffgenaemen institueerende soo nochtans dat altijd de doode handt mette levende sal deylen, Ende maecken sij testateuren aen Heylken van den Berckven, de maecht, twentich gulden eens, voor haeren trouwen dienst. Dit verclaeren sij testateuren te wesen hennen testamente, lesten ende uutersten wille. Willende dat den selven naer henne doot puntelijck sal worden achtervolcht, ex herendeerende allen ende een iegelijcke, met dit hen testament, nyet te vreden sijnde met eenen ouden groote ofte de werde daer voor.

Aldus getesteert ten daeghe maende ende jaere als boven, ter presentie van Jan van den Boemen ende Peter Gijsberts, schepenen in Lierop, die dese nefens die testateuren ende mij Dirck van Bussel, in absentie secretaris, hebben onderteeckent. Jan Jansen van den Boemen.

Dit iest X Merck van Aerdt van den Berckven testateur.

Dit iest X Merck van Jenneken Thomas tetatrice.

Dit iest X Merck van Peter Gijsberts schepen.

D. v. Bussel schepen, in abs. Secretaris.

Extensit.

Jan van den Boemen

Archief Someren. nr. 13082 R. 130 Blz. 124

'Sprekend Verleden'

door Marloes van Lierop

Bij Heemkundekring De Vonder Asten-Someren is onlangs een nieuwe Werkgroep gestart met de naam Sprekend Verleden. Zij gaat interessante verhalen van met name onze oudere dorpsgenoten vastleggen. Dat gebeurt door interviews die opgenomen worden, op film of enkel met audio. Deze vorm van verslaglegging staat ook bekend als Oral History. De individuele ervaring rondom bepaalde thema's of historische gebeurtenissen kan zo onderzocht worden.

Er zijn door De Vonder al eerder een aantal interviews op film vastgelegd. Een van de geïnterviewden is de bekende maar helaas vorig jaar overleden Astenaar Leo van Bussel. Voor de publieke vertoning van dat interview was grote belangstelling (2x een uitverkocht huis). Met de start van de nieuwe Werkgroep gaan de interviews meer gestructureerd plaatsvinden, mede aan de hand van een aantal thema's. Daarbij wordt gedacht aan mogelijke onderwerpen als de invloed van het geloof op het dagelijks leven, ouderenzorg, woningnood, ontginning van de Peel.

Maar los van thema's kunnen mensen interessante verhalen hebben die de moeite van het vastleggen waard zijn. Misschien schiet u meteen een naam te binnen?! Schroom niet om die door te geven aan de werkgroep. Dat kan via het emailadres van de heemkundekring sprekendverleden@heemkundekringdevonder.nl.

Ook zoeken we nog mensen die het leuk vinden om te helpen bij het ontsluiten van de opgenomen interviews. Denk daarbij aan zaken als het ondertitelen van filmopnames, het schrijven van een samenvatting, of het letterlijk overzetten van het interview naar een digitaal tekstdocument. Vertrouwdheid met de dialecten van Asten en/of Someren is dan wel gewenst! Geïnteresseerden kunnen zich via het eerder genoemde emailadres melden.

Te voet dur Aasten

door Ad van Lierop

Een kleine 40 jaren geleden begon Piet Feijen (mijn schoonvader) aan zijn verhalenbundel Te voet dur Aasten. Hij beschreef hoe een groep Astenaren in wisselende samenstelling voettochten maakte rond 1920 door straten en buurtschappen in Asten en Ommel. Opsommingen van

bewoners werden aangevuld met wetenswaardigheden van die tijd en met vaak smeùige anekdotes. Zo'n 43 afleveringen werden gepubliceerd in het blad van de KBO, thans SenVer Asten-Ommel. Dit was mogelijk omdat de geschreven teksten door Johan van Lierop in Astens dialect werden uitgetypt.

Later kregen de kinderen van Piet een gebundelde versie.

Ook Pieternel Friesen-Stevens – betrokken bij De Vonder – kreeg jaren daarna een exemplaar in handen en zorgde volgens onze herinnering voor digitalisering, waarna publicatie in dit blad kon plaats vinden.

De bundel is indertijd door Piet Feijen ook aangeboden aan Jan Waals sr, die de bundel letterlijk heeft overgetypt en ingebonden (als boek) zonder foto's of andere toevoegingen.

En nu de laatste ontwikkelingen: Via Jan Waals sr is het boek bij Jan Waals jr terecht gekomen en hij heeft het boek aan oud-Astenaar Jan van der Loo gegeven. Hij en zijn broer Piet vonden "alleen tekst"

maar niks en verrichtten een huzaarenstuk door de ruim 100 pagina's tekst te digitaliseren en er enkele honderden passende foto's en bijbehorende onderschriften aan toe te voegen. Nu zijn het ruim 300 pagina's en deze werden in een ringband ter beschikking gesteld aan de familie Feijen. Oudste zoon Toon heeft een tiental exemplaren laten drukken voor de familie, die met verbazing, vaak ontroering en met dank aan de gebroeders Piet en Jan van der Loo de vernieuwde uitgave bekeken en gelezen heeft.

Vrienden en bekenden hebben het boek ook gezien en inmiddels zijn er 30 exemplaren op bestelling bijgedrukt. Net als Piet van der Loo (ouderlijk huis Bloemenwinkel Wilhelminastraat tegenover de zaak van Malle Pietje) wil ook de familie Feijen geen commercieel gewin.

Wie interesse heeft kan contact opnemen met Toon Feijen (Tel.: 0493-692368 of 06 10933582; mail: a.feijen8@upcmail.nl) of met mij (0493-693152).

De prijs zal ongeveer € 40 bedragen.

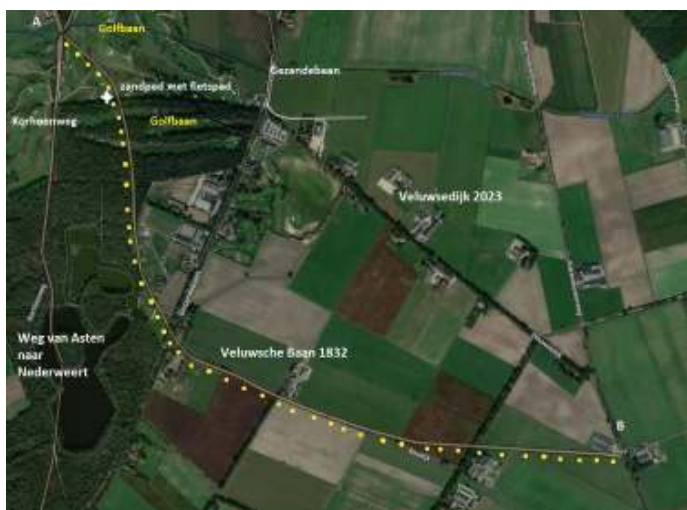
Historische Zandwegen in Asten 6

De Veluwe baan: door Tom Waals

Op de eerste kadasterkaarten uit 1832 staat een groot aantal wegen, toen overigens allemaal zandpaden, waarvan we weten dat de meeste nooit actief zijn aangelegd maar door de eeuwen heen ontstaan. Vaak als verbinding tussen verschillende woongemeenschappen of naar bepaalde locaties zoals bijvoorbeeld een watermolen of in dit geval naar het Peelgebied. Ook de straatnamen op de kadasterkaarten zijn nooit officieel vastgesteld. Dat gebeurde in Asten pas in 1929. Het waren namen die soms al eeuwenlang in de volksmond gebruikt werden. Dit betekent dat het tracé van zo'n weg ook vaak eeuwenoud kan zijn en is daarmee een heel belangrijk historisch element voor het ontstaan van onze omgeving. Het is van belang dat we hier zorgvuldig mee omgaan. In een reeks artikelen laten we zien wat er op dit moment nog te herkennen is van deze historische wegen in Asten.

de Veluwsche Baan

Vanuit Asten, Ommel en Heusden liepen in 1832 een groot aantal wegen naar het Peelgebied. Een toen nog open gebied dat voornamelijk bestond uit hei en moeras. Veel van de paden in dit gebied heetten niet -straat of -weg maar -baan. Zo ook de Veluwsche Baan, niet te verwarren met de huidige Veluwsedijk. Afbeelding 1 is een recente satellietfoto waarop in bruin de wegen staan die er in 1832 al waren. De oorspronkelijke Veluwsche Baan is de weg met de gele bolletjes met rechts daarboven de huidige Veluwsedijk. Verder nog de "Weg van Asten naar Nederweert" in die tijd een belangrijke verbinding tussen Asten en Nederweert en verder naar het Zuiden.

Afb. 1 Veluwsche Baan 1832

In de linker bovenhoek bij punt A is te zien dat de toenmalige wegen op één locatie het riviertje kruisen. Op de kadasterkaart van afbeelding 2 is dat nog wat duidelijker te zien.

Afb. 2 Detail kadasterkaart 1832 sectie D blad 4

Bij dit riviertje/beekje stond toen nog geen naam vermeld maar tegenwoordig is dat de Eeuwselse loop. In 1832 zou hier een brugje gelegen kunnen hebben maar tegenwoordig is dat een betonnen duiker onder de Korhoenweg (afbeelding 3). Tussen de hoge bomen loopt nu het zandpad Heikamperweg wat in 1832 ook al bestond.

Afb. 3 Duiker Eeuwselse Loop onder Korhoenweg.

Het woeste gedeelte van het Astense Peelgebied was vroeger veel groter dan tegenwoordig. Bijna het hele gebied ten zuiden van Heusden tot aan de Limburgse grens bestond uit heidevelden en moeras. Vanuit meerdere plaatsen ontsloten zandpaden, banen genoemd, dit Peelgebied waar turf werd gestoken, hei gemaaid voor de potstallen, schapen gehoed en bijenkorven geplaatst. Op afbeelding 4 staan de toenmalige deelgebieden waarin het Kadaster de

sectie D van “de Peel” had onderverdeeld. Dan wordt meteen duidelijk waar de naam Veluwsche Baan vandaan komt. Deze baan liep immers door tot diep in het gebied dat de naam had “de Peel genaamd de Veluwe” .

Gebied A het Broek

Gebied B de groote Heide of Peel

Gebied C de Peel genaamd het Gevlocht

Gebied D de Peel genaamd de Hutten

Gebied E de Peel genaamd de Veluwe

Gebied F de Peel genaamd het Eeuwig Leven

Afb. 4 Deelgebieden van de Peel met de Veluwsche Baan in 1832

Door grootschalige ontginningen zijn bijna alle sporen van de oorspronkelijke banen verdwenen. Maar er is niet overal turf gestoken met name niet op de hogere, drogere gebieden. Op die plaatsen zijn nu de Eeuwselse bossen aan de Meijlsegweg en het bosgebied rond de visvijvers aan de Gezandebaan. Wat betreft dit laatste gebied wijst de naam Hoogbergen op de wat hogere ligging.

Hoewel de bossen in deze gebieden pas tussen 1911 en 1930 aangeplant zijn, is het heel goed mogelijk dat bij de aanplant de oorspronkelijke banen in takt zijn gelaten.

Op afbeelding 1 is te zien dat de oorspronkelijke Veluwsche Baan rond de golfbaan gelegen moet hebben. Ondanks dat door de aanleg van de golfbaan het oorspronkelijke landschap ingrijpend veranderd is, zijn in bosstroken tussen de verschillende holes nog sporen van de oorspronkelijke baan ontdekt. Een vergelijk met de satellietfoto bevestigt dit.

De golfbaan is echter niet openbaar toegankelijk maar vanaf het zandpad naast de golfbaan is toch nog wel het een en ander waar te nemen. Het witte

kruisje op afbeelding 1 markeert 2 houten hekjes langs het fietspad tussen de Gezandebaan en de Korhoenweg. In het verlengde van het meest zuidelijke hekje, afbeelding 5, is aan de overzijde van de baan een opening te zien in de groenstrook. Dat is nog een restant van de oorspronkelijke Veluwsche Baan. Op afbeelding 6 is dit nog wat uitvergroot en op afbeelding 7 de locatie waar het pad het golfcomplex verlaat en langs camping de Peelpoort richting Gezandebaan loopt.

Afb. 5 Hekje langs zandpad tussen Gezandebaan en Korhoenweg

Afb. 6 Pad tussen hole 2 en hole 18 op golfbaan

Afb. 7 Bospad op golfterrein tussen hole 18 en aangliggend bosgebied langs camping de Peelpoort

Zuidelijk van de Gezandebaan zijn geen sporen meer ontdekt van de oorspronkelijke Veluwsche Baan.

Aanvullende informatie:

Kadastraal minuutplan: D3, D4.

Met dank aan Piet Aarts

Algemene informatie

REDACTIE:

Hennie Hoeben, Voordeldonk 30, 5721 HM, Asten

Anneke Blankennagel, Cor Fransen, Jac Jöris, Joop Martens, Ricus van Neerven, Piet Snijders en namens het bestuur Jan van der Heijden

Mailadres voor inzenden kopij:

redactie@heemkundekringdevonder.nl

BESTUUR HEEMKUNDE:

Voorzitter: Gerard van de Moosdijk

telefoonnummer: 0493-693715

Secretaris: Sandu Niessen

Penningmeester: Ryan van Laarhoven

Leden: Jan van der Heijden, Joop Martens en Sjf Toemen

Gezinsabonnements HKK De Vonder

€ 30,00 per jaar

Opgeven bij het secretariaat of het Heemhuis Molenstraat 10 te Someren

www.heemkundekringdevonder.nl

ISSN 1387-2079

Het OJC: altijd jong en toch rijp voor de heemkunde (2)

Door: Piet Snijders

Nirwana in Lierop en Jonosh in Heusden hielden rug recht

In onze vorige De Vonder hebben we het in algemene termen gehad over de opkomst, bloei en neergang van het OJC, het open jongeren centrum. Hoe ze in de jaren '70 in stad en regio als paddenstoelen uit de grond schoten; hoe ze grotendeels weer stilaan verdwenen. In deze aflevering zoomen we in op twee jongerencentra in Someren/Asten die allebei hun 50-jarig jubileum hebben gevierd en nog steeds hun rug recht houden. We bedoelen Nirwana in Lierop en Jonosh in Heusden.

Grote families

In Lierop werd het OJC-ideaal gedragen door enkele grote families met veel jeugd (o.a. Cortooms, Verrijt, Van Lieshout en Van Vlokhoven) en de Rowans van de Scouting. Aanvankelijk ontmoetten zij elkaar op vergaderingen bij mensen thuis. Op 5 april 1970 vond in de huiskamer van de familie Meulendijks de oprichting van Nirwana plaats. Voor de naamgeving tekende Frans van Stiphout. Saillant detail: de naam is voor Boeddhisten zoiets als 'de zevende hemel', net als het Walhalla de hoogste verblijfplaats is in de Noorse mythologie en het Paradiso staat voor het christelijke paradijs. Niet geheel toevallig zijn dat allemaal namen van jongerencentra. Ze mikten dus hoog, die jongeren van toen!

Het eerste eigen onderkomen van Nirwana lag aan de Florastraat, waar de Lieropse jongeren mede dankzij de daadkrachtige wethouder Wim Hurkmans het vroegere melkfabriekje, tevens het voormalige onderkomen van het Wit Gele Kruis en de Rabobank, mochten betrekken.

In die betrekkelijk kleine ruimte werd veel gediscussieerd en vonden gedenkwaardige concerten plaats, niet in de laatste plaats met Vlaamse (folk) artiesten. Ook werd hier ruimte gevonden voor Samsara, een jeugdsoos. De trots van Nirwana werd jaren later de zelfgebouwde accommodatie aan de Meervensdijk 4, waar het jongerencentrum nationale faam zou opbouwen als 'kleinschalig poppodium'. Zo'n beetje alle grote namen uit de vaderlandse popcultuur maakten er hun opwachting.

Breder georiënteerd

Maar zeker in de beginjaren was de club veel breder georiënteerd. Voor de Siris-camera roemden de

mensen van het eerste uur de discussieavonden over allerlei thema's, de politieke avonden en de filmavonden. Minder ambitieuze ontspanning mocht ook; Nirwana had niet voor niets een tapvergunning.

Afb 1 Nirwana aan de Meervensedijk4

De Nirwana-jeugd in Lierop wist zich - net als het OJC-volkje elders - 'anders' dan traditionele jongeren. Vrijer van geest, zeggen ze zelf. Kritischer, maatschappelijk betrokken, zeg maar linkser. Maar: even braaf als ieder ander en zeker niet losgeslagen.

In Lierop liepen Nirwana-jongeren gehoorzaam mee in de plaatselijke familie-gilden; stonden ze samen met de veteranen van de voetbalclub aan de wieg van het jeugdcarnavaal; organiseerden ze met verve het Nirwana-voetbaltoernooi en haalden ze met hun jaarlijkse Nirwana Tuinfeest geld op voor goede doelen.

Dat Nirwana Tuinfeest zou uiteindelijk de kurk worden waar Nirwana op drijft. Dat feest kan de boeken in als het oudste en mooiste driedaagse popfestival in de regio. Geen band die daar niet op het podium gestaan wil hebben!

Afb. 2 NirwanaTuinfeest

Maar het meest trots zijn Nirwana-gangers van alle generaties toch op het OJC zelf, en hoe ze dat met z'n allen op vrijwillige basis al meer dan een halve

eeuw in de lucht hebben gehouden.

Oude kunstmestloods

In Heusden stonden in de winter van 1969/1970 de leden van twee bestaande jeugdorganisaties aan de wieg van OJC Jonosh. Enerzijds leden van de agrarisch georiënteerde KPJ (Katholieke Plattelandsjongeren); anderzijds leden van de aan de vakbeweging gelieerde KWJ (Katholieke Werken-de Jeugd).

Actievelingen van beide jeugdbewegingen hadden behoefte aan een eigen minder hiërarchisch georganiseerde club, die vooral meer deed aan cultuurbeleving. Zij staken de koppen bij elkaar, wendden zich tot de parochiële raad en kregen zowaar een ruimte toegewezen die zij naar eigen inzicht mochten inrichten.

Dat was een oude leegstaande kunstmestloods die ooit deel had uitgemaakt van het Boerenbondgebouw en die op dat moment op het ruime perceel van gemeenschapshuis Unitas uitkeek op de Pastoor Arnoldstraat. Nadat Unitas was uitgebreid met een nieuwe grote zaal was het jongeren centrum weliswaar aan het oog onttrokken, maar tal van jongeren uit Heusden en daarbuiten wisten het OJC nog steeds te vinden.

Naam

Voor de naam JONOSH (JONGeren soOS Heusden) tekende de eerste secretaris Ad Lenders. Hij vormde samen met voorzitter Theo van Dam en penningmeester Wim Camp het eerste dagelijks bestuur. Zo'n bestuur was nodig omdat de buitenwacht een aanspreekpunt wilde hebben. Van een formele stichting of vereniging was nog geen sprake.

afb.3 Ad Lenders (1e secr.) en Theo van Dam (1e voorzitter)

Soberheid

Het eerste Jonosh-pand stelde heel weinig voor en de inrichting was een schoolvoorbeeld van soberheid. Kenmerkend bij binnenkomst was een vlie-

gengordijn, samengesteld uit nylonkoord met daaromheen gevouwen vele honderden bierdopjes. De betonnen vloer was voorzien van oude vloerbedekking, in een hoek was een kleine bar getimmerd met een grote platenkast, de jongeren zaten op oude en geïmproviseerde meubels en de ruimte werd verwarmd met een stinkende oliëkachel. Een avondje Jonosh werd steevast beloond met een neus vol roet, zo schoon was daar de lucht.

Net als in Nirwana vonden ook hier niettemin (folk)concerten plaats (Gerard van Maasakkers; Volkoren etc), gespreksavonden (met onder andere de Rode Jeugd uit Eindhoven en VVD-er Harrie – De Puistenkoning – Hendriks uit Helmond), filmavonden en avondjes handvaardigheid.

Belangrijk in Jonosh was de afsluitbare doka, waarin amateurfotografen zwart-wit foto's konden afdrucken.

Verhuizingen

Halverwege de jaren zeventig verhuisde Jonosh naar de twee voormalige kleuterlokalen bij de vroegere meisjesschool aan het Vorstermansplein. Daar waren op een bescheiden podium ineens iets grotere concerten mogelijk en was door de week ook ruimte om er te pingpongen.

Afb 4 Jonosh in oude Mariaschool

Nog meer armslag kreeg Jonosh toen het in 1981 twee bij elkaar getrokken lokalen in de tot jeugdhuis verbouwde Mariaschool kon betrekken. Die ruimte plus aangrenzende keuken, voorraadruimte, kleedkamer en toiletruimte maakten het mogelijk om van Jonosh een all-round jongeren centrum te maken. De achtereenvolgende besturen lieten zich dat geen twee keer zeggen. Ook Jonosh werd een poppodium, zij het altijd bescheidener dan Nirwana. Wel stonden in Jonosh ook cabarettiers en kleinkunstenaars op het podium die landelijke bekendheid zouden verwerven, zoals Herman Finkers en Drs. P. In latere jaren werd Jonosh ook een podium voor allerlei hardcore bands. Van enkele

van die bands (Speedkind, Bierbuikduivels) stond de wieg op het Jonosh-podium. Gedurende een aantal jaren bood het Jonosh-gebouw ook onderdak aan een Jeugdsoos waarvan de bezoekers nog aan de limonade waren.

Lentefeesten

Tot de grotere activiteiten van het Heusdense jongeren centrum behoorden muziekoptredens in een tent op de speelplaats voor de oude school met Heusden kermis of de Lentefeesten op het Vorstermansplein. Aan een eigen meerdaags festival waagde Jonosh zich nooit, maar vrijwilligers van het Heusdense OJC verlenen wel altijd graag hand en spandiensten aan het door de familie Leenders opgerichte Misty Fields Festival, dat jaarlijks in het eerste weekend van september aan de Hollideeweg wordt gehouden.

Trots

Net als andere jongeren centra heeft ook OJC Jonosh altijd alles op alles moeten zetten om zijn bestaansrecht te bewijzen. Hoewel er nog altijd ingezetenen zijn die het OJC niet goed kunnen velen, bleek tijdens het recente theaterspektakel Terug Noa Heuze dat het 100-jarige kerkdorp ook trots is op dat eigenzinnige Jonosh, dat nu al méér dan een halve eeuw lokale jongeren opvangt. Intussen is Jonosh vooral een weekendsoos geworden en kunnen ook andere verenigingen door de week terecht in de nog maar kort geleden volledig opgeknapte Jonosh-lokalen.

Een tip nog: wie de sfeer van de OJC's in Peelland thuis wil proeven, moet maar eens luisteren naar het lied OJC op de cd 'Zoas ik ben' van Hans van Gorp (2012). Ook interessant zijn de internetsites www.Nirwana.nl en www.Jonosh.nl

Foto Omslag: "noodbrug over de Zuid Willemsvaart bij sluis XI, baileybrug uit 1944" bewerkt door Maria van Neerven

Voetbalhistorie in Someren (3)

door Gerard Slegers

De oprichting van Sportvereniging Someren

SV Someren werd opgericht op 27 april 1944. Duikend in de oude archiefstukken van onze vereniging is over het eerste oprichtingsjaar geen enkel stuk terug te vinden. Ook het regionale Peelbelang verscheen in de oorlogsjaren niet, zodat ik me laat leiden door de op papier verschenen herinneringen van een drietal oud-leden, Christ van de Mortel, Remy Lammers en Harrie Sauvé (inmiddels allen overleden).

Herinneringen van Christ van de Mortel

Het eerste schrijven van Christ van de Mortel (secretaris van 1949 tot 1964) over de beginperiode van SV Someren verscheen in 1984 ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van de vereniging. Volgens Van de Mortel zouden de heren Gerrit Vogels (directeur stoomzuivelfabriek) en Jan van de Mortel de initiatiefnemers geweest zijn. *“De oprichtingsvergadering werd belegd in Café Frans Bukkems aan het Wilhelminaplein. Er werd bewust gekozen voor de naam ‘Sportvereniging Someren’, omdat de initiatiefnemers alle (bal)sporten in de gehele gemeente wilden coördineren in één grote sportclub met alle voordelen van dien.”* Dat blijkt ook uit het eerste clubblad dat in 1949 verscheen. De omslag van het blad (getekend door Louis Tinnemans) beperkt zich inderdaad niet tot voetbal, maar toont een grote diversiteit aan sporten. *“De clubhuiszetel werd café D’n Bukkem’. Tot eerste voorzitter werd gekozen*

Gerrit Vogels en Ad van der Biezen fungeerde als secretaris. Competitievoetbal was in de beginperiode nog niet mogelijk. Er werden alleen trainingen verricht en oefenwedstrijdjes gespeeld.”

‘Eindse rebellie’

Christ van de Mortel beschrijft in zijn artikel uit 1984 dat ’t Eind in 1945 de bestuursmacht van Sportvereniging Someren overnam.

“Mede als gevolg van de gebrekkige communicatie tussen Someren-Dorp en Someren-Eind werd onder invloed van meester J.L. Ramaekers op 12 september 1945 een ledenvergadering van de sportvereniging Someren belegd in Café Peerke van Doorn, waarvoor alleen de leden woonachtig in Someren-Eind waren uitgenodigd en waarvan voorzitter Vogels en secretaris Van der Biezen pas vlak v or de vergadering op

de hoogte werden gesteld. Laatstgenoemde twee heren werden prompt als bestuurslid afgestemd, zodat de zetel van SV Someren vanaf dat moment gevestigd was in Café van Doorn in ’t Eind.

Het eerste officiële schrijven van de vereniging dateert van 12 september 1945. Of er daadwerkelijk sprake was van ‘Eindse rebellie’, zoals Van de Mortel beschrijft, valt niet met zekerheid te zeggen. Wel is het zo dat de twee bestuursleden uit het Dorp niet werden herkozen en dat de nieuw gekozen bestuursleden allemaal uit ’t Eind kwamen.

Opmerkelijk: Dhr. Frans Smits, die niet ter vergadering aanwezig is, wordt tijdens de ledenvergadering in september ’45 gekozen tot voorzitter. Het wordt waarschijnlijk geacht dat hij deze benoeming zal aanvaarden, maar dat blijkt niet het geval. Amper een maand later (op 20 oktober 1945) wordt meester Ramaekers na een buitengewone ledenvergadering tot nieuwe voorzitter gekozen.

Herinneringen Remy Lammers

In 2006 publiceerde Remy Lammers zijn versie over de eerste jaren. Hij was lid van SV Someren vanaf de oprichting in 1944 en penningmeester van 1953 t/m 1965. Volgens Lammers werden er in april 1944 twee oprichtingsvergaderingen gehouden.

“Voor de oorlog hadden Someren-Dorp en Someren-Eind ieder hun eigen voetbalclub. Tijdens de oorlog werden beide clubs op non-actief gesteld, maar toen al staken mensen uit

Dorp en Eind de hoofden bij elkaar om tot bredere sportmogelijkheden te komen en het idee ontstond om na de oorlog een sportvereniging op te starten, waar alle mogelijke takken van sport in ondergebracht konden worden, dus ook de voetbalsport. Bij die vergaderingen, onder leiding van de heer Jan Boerenkamp (in de oorlog nog gemeentesecretaris, later burgemeester van Someren) waren diverse mensen uit het verenigingsleven van Dorp en Eind aanwezig. Omdat het in de oorlog illegaal gebeurde, zijn er bij mijn weten geen schriftelijke verslagen van deze bijeenkomsten gemaakt en daarom is het moeilijk te achterhalen welke personen daarbij aanwezig waren.”

“Men was het er unaniem over eens dat men deze poging moest wagen en vervolgens werd afgesproken om twee oprichtingsvergaderingen te beleggen, één in café Bukkems te Someren-Dorp en één in café van Doorn in Someren-Eind. Dat gebeurde in april 1944 en toen was de oprichting van Sportvereniging Someren een feit.

In het Dorp houdt men vol dat de club dáár is ontstaan en in het Eind beweert men dat de oprichting in het Eind plaatsvond. De waarheid ligt in het midden: er zijn twee oprichtingsvergaderingen geweest. Ook van deze bijeenkomsten is, buiten de datum, weinig of niets genotuleerd, althans er is niets van bewaard gebleven.

Omdat ik bij de oprichting in Someren-Eind aanwezig was, ik was toen 16 jaar oud, kan ik mij nog herinneren dat men zich meteen als lid kon aanmelden. Bij die vergadering waren aanwezig dhr. Jan Boerenkamp (hij was de woordvoerder), dhr. Gerrit Vogels (directeur van de toenmalige coöp. Zuivelfabriek), dhr. v.d. Biezen (ambtenaar bij de gemeente), André van Gijssel (onderwijzer te Someren-Eind), dhr. Frans Smits (directeur van Maatsch. Griendsveen op Sluis 13) en Jacob Ramaekers (onderwijzer te Someren-Eind). Er kon tijdens de oorlog nog geen algemene ledenvergadering gehouden worden en een officieel bestuur was nog niet gekozen.”

Aanvullingen Harrie Sauvé

Naar aanleiding van de eerste twee artikelen kwam er in 2009 ook een reactie van oud-lid Harrie Sauvé, gesteund door Harrie van de Voort (beiden afkomstig uit Someren-Eind).

Zij beamen dat er in de beginjaren inderdaad een slechte communicatie was tussen Someren-Eind en Someren-Dorp. Zij geven ook aan dat de leden in 't Eind achterdochtig werden toen ze het gevoel kregen dat leden uit 't Dorp hun eigen voetbalvereniging wilden oprichten.

“In het seizoen 1945-1946 nam men onder de naam Sportvereniging Someren voor het eerst deel aan de voetbalcompetitie. Dat gebeurde aanvankelijk op het bestaande veld aan de Einderstraat en vanaf medio 1946 op een nieuw terrein aan 't Vaartje. Tegenstanders waren o.a. ASV, Mierlo-Hout, Stiphout, MVC, Bakel, Liessel, NWC 2, Helmondia 3, Mulo 3 en HVV 3.”

Sauvé beschrijft onder andere ook hoe de voetballers in de beginjaren vervoerd werden.

“Het vervoer in de oorlog verliep moeizaam. Er waren nauwelijks auto's, alles was op de bon, benzine was tijdens en op het einde van de oorlog niet meer te verkrijgen. Mensen waren wel vindingrijk: auto's die nog voorhanden waren, werden omgebouwd en voorzien van een gas- of houtgenerator.

Wilhelminaplein rond 1950. Links de Kiosk, midden het huis van Piet Verstappen met rechts het café van Gerrit Wijnen (Hertog Jan).

Doordeweeks vervoerde Piet varkens, in het weekend voetballers

“In Someren-Dorp had Piet Verstappen schuin tegenover het gemeentehuis een vrachtbedrijf. Verstappen had al een oplegger met generator en was dus niet afhankelijk van benzine. De wagen had hoge zijschotten en enkele ronde beugels, waar grote dekzeilen overheen getrokken konden worden.

Verstappen zorgde in de beginjaren met zijn 'huifkar' voor het vervoer. Doordeweeks vervoerde hij varkens en in het weekend voetballers.

Hij reed eerst naar café Van Doorn in Someren-Eind. Daar werden de nodige caf stoelen ingeladen en de spelers uit 't Eind. Daarna werd gestopt bij de (voetbal)familie Lomans aan de Einderstraat, vervolgens bij café De Sport van Thijs Janssen en tenslotte bij café

Bukkems (later Gerrit Wijnen) in het Dorp. Een handjevol supporters kon eventueel ook nog wel mee.”

Dochters Mia (1943) en Jo (1940) op de vrachtwagen van vader Piet

Bronvermelding:

Archief SV Someren

Foto eerste clubblad 1949 (Louis Tinnemans)

Foto Remy Lammers (Jan van den Broek)

Foto's De Vonder en familie Verstappen

Artikelen Christ v.d. Mortel, Remy Lammers

Indien onbestelbaar:

H. Wijnen, Dorpstraat 22, 5711 GP Someren

SPONSORS VAN HEEMKUNDEKRING DE VONDER

B A A, Julianastraat 2, 5721 GL Asten
Bij Willem, Burgemeester Wijnenstraat 15, 5721 AG Asten
Biologische Boerderij Sumiran, Broekstraat 3, 5725 TL Heusden
Driessen Advies & Beheer, Witvrouwenbergweg 12, 5711 CN Someren
Expert Asten, Burg.Ruttenplein 1, 5721 PX Asten
Gebroeders van Eijk, Hoogveld 8, 5721 WS Asten
Van den Heuvel Autoschade, Ommelseweg 46, 5721 WV Asten
Holdingmaatschappij Relijn B.V., Broekstraat 4, 5711 CT Someren
Installatietechniek van Eersel B.V., Ommelseweg 57, 5721 WT Asten
Koninklijke Eijsbouts BV, Driehoekstraat 3, 5721 AA Asten
Luke van Leeuwen BV, Prins Bernardstraat 69, 5721 GB Asten
Meeuws-Verspeek Uitvaartcentrum BV, Accasiawg 26, 5711 CM Someren
MIDAS Winkelcentrum, Markt 10, 5721 GE Asten
P. van der Zanden, Jan vd Diesdunckstraat 17, 5721 VN Asten
PLUS Erik Gorissen, Burg. Ruttenplein 4, 5721 DX Asten
Theo Rongen, Deken van Pelthof 1F, 5721 KX Asten
STRK Architecture & Interior Design, Spegelt 36a, 5674 CD Nuenen
Van Golstein Brouwers B.V., Tuinstraat 18, 5721 ZZ Asten
Vlemmix Aanhangwagens BV, Florapark 3, 5721 VH Asten

Vrienden van Heemkundevereniging de Vonder

A.H. Verberne Holding B.V., van den Eijndelaan 60, 5712 BR Someren-Eind
Dakbedekkingsbedrijf Joan Meeuws, Kommerstraat 38, 5712 XV Someren
Deska Kantoormeubelen & Supplies, Kortijzer 11, 5721 VE Asten
ETB Willem Bos, Trasweg 5, 5712 BB Someren-Eind
F. Leenen Someren Beheer B.V., Dr Eijnattenlaan 28, 5711 AW Someren
Geven Beheer B.V., Wilhelminastraat 44, 5721 KK Asten
Harrie Welten, Kuilvenweg 8, 5712 GX Someren
Hotel Centraal, Wilhelminaplein 3, 5711 EK Someren
Isi & Peggy's Knipperij, Wilhelminaplein 15a, 5711 EK Someren
Isobouw Systems B.V., Kanaalstraat 107, 5711 EG Someren
Larco Foods B.V., Industrielaan 10, 5711 CX Someren
Leenen Steengoed B.V., Vaarselstraat 34, 5711 RE Someren
Notaris van Kaam, Witvrouwenbergweg 8a, 5711 CN Someren
Partycentrum De Platte Vonder, Nieuwendijk 10, 5712 EM Someren-Eind
Réne Berkvens Bloemenarrangementen, Jan van Havenstraat 32, 5724 AV Asten-Ommel
Verbugt IT, Zagershof 1, 5721 HX Asten
Wijnen Bouw en Service, Dorser 2, 5711 LE Someren